

Eelkooliealine laps ja arvuti – *mõjud arengule ja lugemisharjumuste kujunemisele!*

Kristi Vinter!
TLÜ Kasvatusteaduste instituut!

MIS ON ARVUTI?"

Ajakiri on iPad mis ei tööta?

Nüüdisaegsed lapsed!

Arvutiist on saanud lapsele sama tavapärane kaaslane nagu mängukaru või esimene raamat

Eesti eelkooliealised lapsed ...!

- 🕸 on regulaarsed ja võrdlemisi iseseisvad arvutikasutajad juba varasest east!
- 🕸 õpivad vanemaid matkides!
- 🕸 kasutavad arvutit enamasti meelelahutuseks!

!

Nende arvutihuvi on väga erinev ja seotud muuhulgas pere elutempo, vahendite kättesaadavuse ning õdede-vendade ja sõprade olemasoluga.!

Eakaaslaste mõju!

- 🕸 Meeldib sisu, mida eelistatakse lasteaias ja lasteaiakaaslaste poolt!
- 🕸 Arvuti eelistamine muudele tegevustele on seotud eakaaslaste kultuuriga!
- 🕸 Tüdrukud huvituvad vähem!
- 🕸 Mida vanemaks, seda suurem arvutihuvi (sh tüdrukutel)!

**Täiskasvanud arvavad ja
soovivad, et ...!**

!
!

... ekraan õpetaks ja hariks last.!

!

Mis on tegelikkus?!

MÕJUD ARENGULE"

Kaks olulist perioodi!

0-3 eluaasta"

*Ekraanilt õppimine
minimaalne ... !*

!

- 🕸 Videodefitsiit!
- 🕸 Kogemuste puudumine!
- 🕸 Mõistete kujunemine!

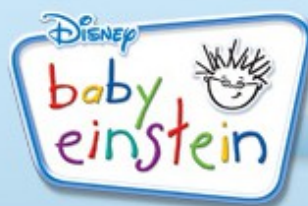
3-7 eluaasta"

*Õpib ekraanilt aga ...!
!*

- 🕸 Kogemata õppimine = nähtud eeskujud!
- 🕸 Suunatud õppimine = täiskasvanu tegevus!
- 🕸 Usun – ei usu!

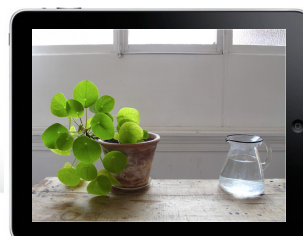
0-3 ELUAASTA"

Miks ma ei armasta
beebivideosid!

1. Ekraani sümbolistlik maailm!

- Pilt on objekti sümbolistlik kujutus, mitte asi ise !
- Video on sümbolistlik meedium, mis vahendab informatsiooni!
- Piltide ja tegelikkuse vahelised seosed!
- Segadust tekitab sümbol ehk kujutis ekraanil ja reaalne objekt, mida see kujutab. !

2. Videodefitsiit!

!

- 🕸 Ekraanilt nähtu ülekandmine füüsilisse keskkonda problemaatiline!
- 🕸 Ekraanimaailm asub lapse arvates vahendi sees!

Katse!

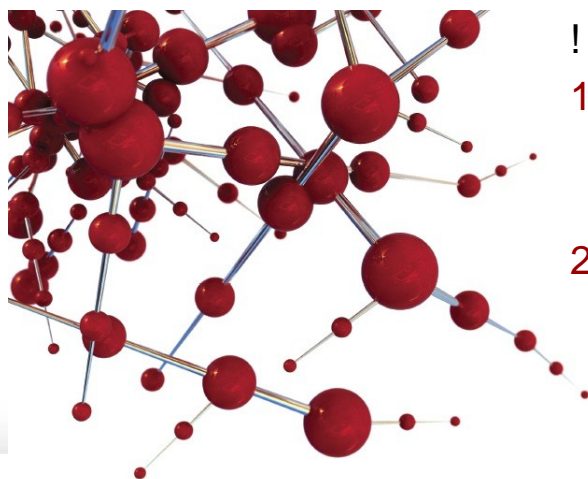
3. Kogemuste puudumine!

Õppimiseks peab laps:!

!

- 🕸 Omama vahetut kontakti kõikide meeltega!
- 🕸 Nägema sündmuste kulgemist!
- 🕸 Saama vahetuid kogemusi esemetega tegutsedes, liikudes, teiste inimestega kontaktis olles ja suheldes.!

Vahendamata kogemused on vajalikud ...!

!

1. et õppida ise tegutsema !
2. et uuel informatsioonil oleks, mille külge hakata !

4. Mõistete kujunemine!

!

Mõistete omandamine on protsess, mille tulemusena õpib laps tunda esemete, olendite või nähtuste vastavaid tunnuseid, mis maailma tundmaõppimise kaudu aitavad jõuda **mõtlemiseni**. (Bruner, 1957)!

!

Mida põhjalikumalt mõiste omandatakse, seda sügavamalt ja paindlikumalt võimaldab see antud valdkonnas mõelda.!

!

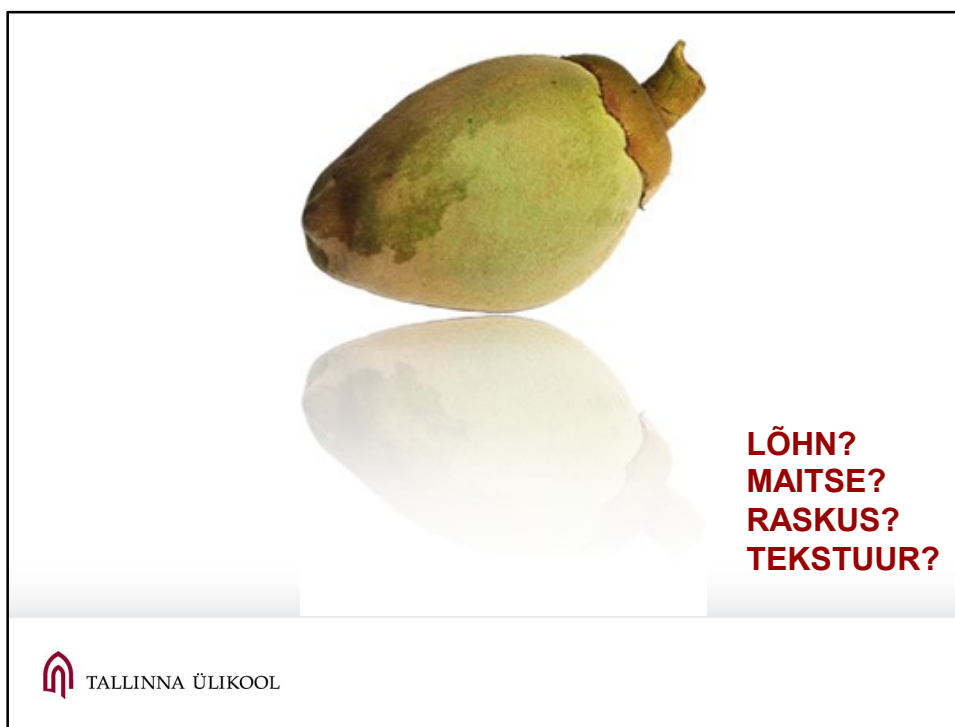
Mõiste kujunemine algab **reaalsest vahetust tajust!**

Lastega saab ja peaks arutlema teemal !

**PÄRISELT ja
EKRAANIL.!**

Ekraanilt õppimist toetab ...!

🕸 Päril elu kogemustega sarnane sisu (sh lihtne lugu, tegevused ja esemed, mis on tuttavad päris elust jms)!

🕸 Kordused!

🕸 Täiskasvanu suunamine ja kommenteerimine !

Mida väiksem laps, seda vähem ta ekraanilt õpib!!

3-7 ELUAASTA"

Videodefitsiidi kadudes ja
piisavate kogemuste olemasolul
saab ekraanist õpikeskkond!

...!

nii negatiivses kui positiivses
tähtsuses!

!

1. Sotsiaalne õppimine!

🕷️ Palju õpitakse kogemata!

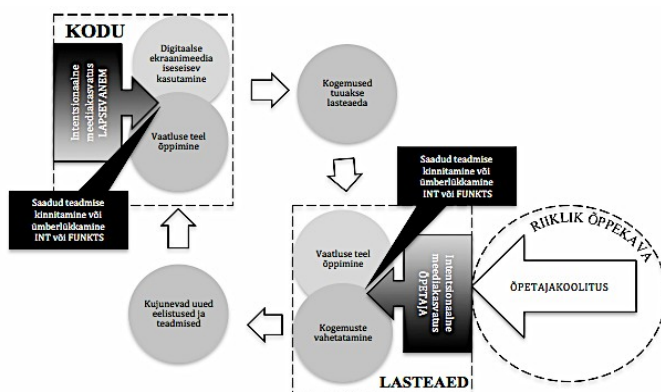
🕷️ Laps õpib eeskujusid matkides !

!

🕷️ Nii ekraanilt (meedia sisu) kui pereliikmete meediatarbimist jälgides!

2. Suunatud õppimine!

Ekraan on õpikeskkonnana oluline sest!

- 🕸 Laste igapäevane kogemusruum!
- 🕸 Maailmapilt laiem kui kodutänav!
- 🕸 Õppija on muutunud!
- 🕸 Õppimine vaheldusrikkam!
- 🕸 Toimetulek kaasaegses maailmas!
- 🕸 Averdunud suhtlemisvõimalused!

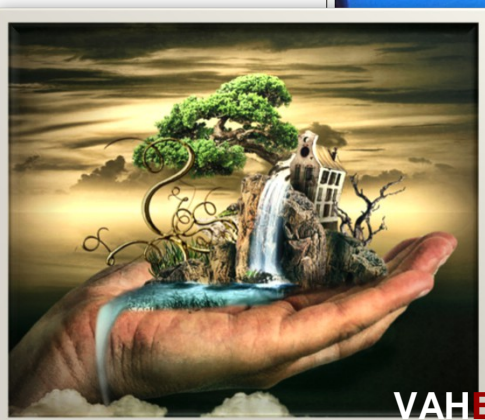
2. Teadlik õppimine - täiskasvanu suunamisel!!

TALLINNA ÜLIKOOL

!

!

**LÄHEMALT"
KAUGEMALE"**

**PÄRIS KOGEMUSTEST"
VAHENDATUD KOGEMUSTENI"**

Suunamata ...!

- **Puuduvad** elukogemused, millega nähtut võrrelda!
- Palju lisainformatsiooni asjade ja nähtuste kohta jääb **kättesaamatuks"**

!

Valed eeskujud, ebaadekvaatne maailmapilt!!

EKRAANIPILT ON NAGU LAPITEKK!

Helid
Pildid
Tekstid
Videod
Animatsioonid

Koolieelses eas vajab ekraan PÄRIS ELLU tõlkimist EHK:"
- selgitusi, mis on päris ja mis mitte!
- teadmisi, millest ja kuidas ekraanipilte konstrueeritakse

©2011 Bill O'Connor

ARVUTIS LUGEMISEST ÜLDISELT"

Tegevus on sama, meedium muutunud!

LUGEMINE

Netikasutuse kasvades kahaneb trükiväljaannete lugemine!

SAMAS!

kuna teksti leidub digitaalmeedias ohtralt, loeme rohkem sõnu kui 20 aastat tagasi!

KUID!

loeme vähem paberile trükitud sõnu!

SAMAS!

on hüperlingitud veebitekstide lugemine pinnapealsem!

Arvuti ja lapse lugemisharjumused!

- Arvuti toetab lugemishuvi tekkimist!
- Vajalik täiskasvanu suunamine – täiskasvanu peab juhtima lapse **tekstilise** sisuni ja lugemise juurde!
- Oluline on eakohane sisu!

!REEGEL: !

mida väiksem laps, seda rahulikum, elulähedasem ja lapse igapäevakogemustele toetuv pilt ja tekst!